

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

-

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Sitova asiakasmitoitus parantaa lastensuojelun tilannetta ja olettavaa on, että vaikutukset ovat moninaisia: mm. työn kuormituksen väheneminen, työolojen paraneminen, työntekijöiden vaihtumisen vähentyminen, lastensuojelun laadun paraneminen.

Lakimuutoksella on polkuriippuvuus, joka voi heijastua vaatimuksina sitovista asiakasmitoituksista myös muissa sosiaalihuollon palvelutehtäviin. Voi vaikeuttaa sosiaalityöntekijöiden saatavuutta muissa sosiaalihuollon palvelutehtävissä.

Uudistus vaatii sekä rahoitusta että lisäyksiä sosiaalityöntekijöiden koulutuksen varmistamiseen myös alueille, jotka kärsivät pätevien sosiaalityöntekijöiden saatavuudesta.

Kainuun soten alueella mitoitus on ollut v. 2019 noin 32–45 lasta sosiaalityöntekijää kohti. Sosiaalityöntekijöiden määrää tulisi merkittävästi lisätä myös 1.1.2024 alkaen, jos mitoitus olisi 35 lasta/sosiaalityöntekijä.

Huomioitavaa on myös se, että usein kunnissa lastensuojelun sosiaalityöntekijät hoitavat myös sosiaalihuollon asiakkuudessa olevia lapsia, joten mitoitukseen tulee määritellä mitoitukseen myös se, huomioidaanko heidät samoin tässä asiakasmäärän laskennassa.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Kyllä

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Selkeyttää osaltaan sosiaalihuollon työnjakoa ja asiantuntija-avun antamista.

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

-

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Ehdotus tarkoittaa lastensuojelun työskentelyä sekä sen myötä ei ns. asiakkuuksia jää roikkumaan ns. seurantaan. Asiakkuudessa vain ne asiakkaat, jotka tosiasiallisesti sitä tarvitsevat.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Kyllä pääosin

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Kohta 6). Erityisen tärkeää olisi kuvata ja luoda selkeämpiä tehostettuja avohuollon tukitoimia ja kuvata mitä moniammatillinen kuntouttava tuki tosiasiallisesti tarkoittaa. Määritellään, mitkä palvelut ovat tehostettuja avohuollon tukitoimia. Avohuollon tukitoimet eivät kuulu olla kiireellisesti järjestettäviä palveluja, vaan suunnitelmaan perustuvia.

Kohta 6 b) Mielestäni tavoite tulee toteutumaan, mikäli se säädetään ja selkeästi määritellään.

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

On riittävä ja yksilöllinen. Asiakkaan tarve tulee huomioida sijaishuolto paikan valinnassa. Tätä tehdään kyllä jo nykyisinkin. Sijaishuolto paikkojen kilpailuttamiseen liittyvät sopimukset eivät voi mennä lapsen edun edelle.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

-

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä pääosin

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Kohtaan 9) Vaativan sijaishuollon sisältö on määriteltävä selkeästi ja lisäksi henkilöstön koulutusvaatimukset ja osaaminen. Ei pelkkä henkilöstön lisäys tuo mukanaan vaativan sijaishuollon tarpeisiin vastaavaa hoitoa ja huolenpitoa. Erityisesti tulisi kiinnittää näissä yksiköissä huomiota lasten psykiatriin- ja päihde ongelmiin vastaavaa osaamista. Vaativan sijaishuollon ja EHO:n ero määritellä selväksi.

Kohtaan 9 b Suurimpana huolena on se, että osaaminen yksiköissä vastaa vaativan sijaishuollon tasoa ja onko yksiköitä riittävästi saatavilla. Aluehallintoviraston laitosten toimilupiin tulisi myös kytkeä vaativan tason sijaishuoltoyksiköt. Yksikön omaan päätäntävaltaan ei jää se, että tuottaa yksikössään vaativan tason sijaishuoltoa (lupa palvelun myöntämiselle). Vaativan sijaishuollon toimilupa turvaa palvelun sisältöä.

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

-

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

Kyllä pääosin

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

Kohta 11) Erityisen huolenpidon osalta 30 päivää on ollut äärettömän lyhyt ja on ehdottoman hyvä, että päätöksen voimassaolo nostetaan suoraan 90 päivään ja sen voi päättää aiemmin, mikäli sille ei ole enää tarvetta.

Kohtaan 11 b) Aikaa selvittää lapsen tilannetta ja tuen tarvetta jää paremmin, kun EHO-jakso on suoraan pidempi. Nykyinen 30 päivää on turhan lyhyt ja sitä joudutaan yleensä aina jatkamaan,

koska noin lyhyessä ajassa ei saada selvyyttä lapsen tilanteesta eikä erityistä huolenpitoa ehditä riittävästi antaa.

12. Erityisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enimmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

Helpottaa kaikkia osapuolia ja vastaa paremmin lapsen tarpeisiin. Katso edellä olevat vastaukset. Lapsi kiinnittyy paremmin yksikön tuottamaan palveluun eikä hoidon ja huolenpidon järjestäminen häiriinny sillä, että mietitään jatkuuko palvelu vai ei.

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

Henkilökunnan resurssia olisi tarpeen miettiä siten, että sitä korotetaan nykyisestään tarpeenmukaisesti.

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Tärkeää on, että erityisen huolenpidon jaksoja tuottavia palveluntuottajia on riittävästi saatavilla. Lain voimaantulon aikataulu huomioiden ei ole mahdollista kunnallisena/maakunnallisena palveluna vastata palveluntuottajien vähentymiseen. EHO paikat eivät nykyisellään riitä ja niiden yksiköiden kustannukset ovat korkeat, joten olisiko syytä varmistaa palvelujen saatavuus siten, että keskitetään EHO-yksiköt valtion yksiköille.

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

-

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

-

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

-

66 § Henkilöntarkastus

-

68 § Kiinnipitäminen

-

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

Liikkumisvapauden rajoitus päätös on määriteltävä riittävän pitkäksi. Nykinen ei ole riittävä vastaamaan sellaisia tilanteita, kun lapsella on vakava päihdeongelma. EHO-yksiköt eivät riitä kaikille ja liikkumisvapauden rajoittaminen täytyy siten olla riittävän pitkä, jotta voidaan turvata lapsi ajautumasta takaisin päihdekuvioidiin. Yleensä lapsi karkaa laitoksesta välittömästi liikkumisvapauden rajoittamispäätöksen lakattua.

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

-

70 § Eristäminen

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

Rajoitukset ovat oltava riittävän pitkiä, jotta lapsi saadaan kuntoutettua riittävällä tavalla päihdeongelmansa osalta. Päihde-yksiköitä on oltava myös nuorille, yksin rajoituspäätökset eivät ole riittäviä.

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

-

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

-

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisveloitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

-

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

-

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun,

erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

-

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

-

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

Muutosehdotus pykälään 15 §:

Jos terveydenhuollossa arvioidaan, ettei lapsi ole autettavissa terveydenhuollon keinoin, on terveydenhuollon ammattihenkilön perusteltava arvionsa kirjallisesti sosiaalityöntekijän pyynnöstä salassapitovelvollisuuden estämättä. EHDOTUS: Arvion laatii vastaava lääkäri tai hänen antamiensa ohjeiden mukaisesti muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

-

Ahopelto Maire

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä - Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä